

ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблеми, що виникають на сучасному етапі в спільній роботі сім'ї та школи в умовах їх соціального партнерства; описано деструктивні причини, що впливають на спільну співпрацю названих соціальних інститутів; розкрито систему педагогізації сім'ї; з'ясовано, що спільна робота школи й родини ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки; виокремлено основні підходи до проблеми взаємодії школи та сім'ї, розкрито форми й методи роботи педагогічних колективів шкіл з батьками; визначено роль держави та школи в контексті сучасної освітньої й соціальної політики.

Ключові слова: школа, сім'я, співпраця школи та сім'ї, виховання особистості дитини, педагогізація сім'ї, принципи гуманістичної педагогіки.

На сучасному етапі трансформаційного розвитку українського суспільства вирішення виховних завдань реалізується в умовах тісного партнерства сім'ї та школи, включаючи й механізми державно-громадського управління загальноосвітньою школою. Сьогодні суспільство гостро потребує виховання таких особистісних якостей, як: духовність, пошук істини, прагнення творити добро, участь у розбудові громадянського суспільства, турбота про природу, повага до сімейних цінностей, прагнення в досягненні мети, відповідальність за основні події в своєму житті, турбота про близьких, їхнє та своє здоров'я. Одним із чинників, що виходить на перший план у виховному процесі формування особистості, є міжособистісні відносини у сім'ї. Багато проблем, які виникають у сім'ї та школі, стають не тільки виховними та педагогічними, а й соціальними.

Стратегічні цілі розвитку освіти ХХІ ст. передбачають партнерство сім'ї і школи, що сприятиме активнішому залученню батьків для громадянського становлення підростаючого покоління. У Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергових заходах щодо її реалізації, затвердженій Указом Президента України від 24 березня 2012 р. № 212/2012, наголошено, що одним із завдань реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є укорінення громадянської культури та забезпечення сприятливих умов для її розвитку [7]. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 р., затверджена Указом Президента України від 27 вересня 2013 р. № 532/2013, пріоритетом реалізації державної молодіжної політики визначає активізацію участі молоді в суспільно-політичному житті завдяки її участі в розвитку громадянського суспільства [8]. Громадянське ж виховання приведе до становлення орієнтованої на державні цінності особистості, яка усвідомлюватиме свою належність до певного державного соціуму й розвиватиме бажану соціально-громадську поведінку.

Історією розвитку суспільства переконливо доведено, що сім'я та школа мають спільну мету – виховати всебічно розвинену гармонійну особистість, здатну реалізувати себе в професійному, громадянському та сімейному аспектах. Саме в сім'ї дитина засвоює основні норми моралі, опановує навички спільної праці, формує власні життєві плани, естетичні смаки, громадянську позицію. Батьки – найперші та найголовніші вихователі, які відповідають перед власним сумлінням, народом, державою за якість виховання своїх дітей.

Проте щороку кількість неблагополучних сімей у нашій державі збільшується, у багатьох такі звичайні людські цінності, як любов, повага, взаєморозуміння, почуття відповідальності та родинного єднання відходять на другий план. Сучасні педагоги змушені констатувати факт: у наш час втрачається роль сімейного виховання й власне сім'я як найбільш впливового чинника формування людини, тоді як діти є продовжувачами не лише батьківського роду, а й соціального ладу в державі. Від того, які духовні та моральні цінності посіють у їхніх душах сім'я та суспільство, залежатиме майбутнє всього нашого народу.

Саме тому Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013, і закріплює положення про те, що “зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких, зокрема, і підвищення відповідальності сім'ї за освіту і виховання дітей” [6].

До проблем взаємодії школи й сім'ї у вихованні дітей та молоді зверталися вітчизняні й зарубіжні вчені, зокрема Ш. Амонашвілі [1], Т. Кравченко [3; 4], В. Міляєва [5], В. Сухомлинський [9], І. Трубавіна [4], Н. Щуркова [10] та ін.

Водночас у їхніх та дослідженнях інших авторів по суті не розкривається система педагогізації сім'ї, не систематизовано основні підходи до проблеми взаємодії школи й сім'ї, не повною мірою описано форми та методи роботи педагогічних колективів шкіл з батьками.

Саме тому *метою статті* стало висвітлення сучасних підходів до проблеми взаємодії школи й сім'ї в умовах становлення державно-громадського управління освітою, спричинених реалізацією в нашій країні Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [6].

Відомо, що сім'я – це той основний осередок, де відбувається формування особистості дитини. Вплив сім'ї на дитину домінуючий та унікальний, а багато в чому – і незамінний. У сім'ї особистість формується в природних умовах, вихователі тут – найближчі й найдорожчі люди, з якими вона постійно спілкується і яким повністю довіряє. Як зазначав видатний український педагог В.О. Сухомлинський, “саме в сім'ї беруть початок світогляд, ідейні і моральні переконання, етичні і естетичні ідеали і

смаки, норми поведінки, трудові навички, ціннісні орієнтації, дитина вперше прилучається до рідної мови, історії та культури свого народу, його традицій, звичаїв, обрядів, усього укладу життя” [9, с. 54]. Саме в сім’ї дитина засвоює такі загальнолюдські поняття, як добро і зло, правда і кривда, корисне і шкідливе, тобто її морально-етичні принципи, на яких споконвіку ґрунтується педагогічний досвід народу.

Водночас сьогодні українська сім’я переживає значні труднощі в реалізації свого виховного потенціалу. Реальна ситуація свідчить про те, що спостерігається тенденція до погіршення якості сімейного виховання. Саме сім’я – природне та сприятливе середовище для підростаючої людини – зведена до примітивного рівня – одягти, прогодувати та покарати. Відбулися глибинні деформації в психології людей, що стали наслідком недостатнього материнського та батьківського тепла, атмосфери щастя. На початку третього тисячоліття під загрозою зникнення перебуває корабель людства, першооснова його духовної культури – сім’я. Про це свідчать такі явища нашого життя, як скорочення населення, зростання числа розлучень і незареєстрованих шлюбів, відмова від дітей, безпритульність. Проходить девальвація сімейних цінностей, знижується соціальна значущість батьківства та материнства.

Водночас соціально-політичні процеси, що розпочалися в українському суспільстві на початку 90-х рр. ХХ ст., спричинили певні (проте не завжди позитивні) зміни в освітній галузі, зокрема, спостерігалось самоусунення педагогічних колективів середніх навчальних закладів від просвіти батьківської громадськості в питаннях виховання дітей і молоді. Економічні труднощі позначилися й на діяльності Педагогічного товариства, яке практично припинило свою діяльність, що можна розглядати як одну з передумов закриття батьківських університетів, зникнення покласного всеобучу. Основними формами взаємодії сім’ї та школи залишилися батьківські збори, робота батьківських комітетів і суто матеріальні контакти (допомога в ремонті приміщення, меблів, фінансування різних виховних заходів тощо).

Останніми роками в нашій державі вже спостерігається поступове, хоча й досить повільне, відродження системи підвищення педагогічної культури батьків (педагогізації сім’ї) як одного з важливих напрямів взаємодії сім’ї та загальноосвітніх навчальних закладів.

Ці питання знайшли своє відбиття в Державних програмах, які стосуються розвитку інституту сім’ї й виховання в ній дітей, що активізує замовлення на проведення спеціальних досліджень з цих питань та підготовку на їх основі різноманітних матеріалів (планів, програм, методичних рекомендацій, тематичних розробок для вчителів щодо організації та проведення роботи з батьками), які друкуються на сторінках педагогічної преси (журнали “Рідна школа”, “Педагогіка і психологія”, “Початкова школа”, “Джерела”, “Оберіг”, “Вертикаль”; газети “Освіта”,

“Шкільний світ”, “Початкова освіта”, “Завуч” та ін.), виходять окремими навчально-методичними посібниками, збірниками.

Саме тому в умовах сьогодення спільна робота школи й родини має ґрунтуватися на принципах гуманістичної педагогіки: пріоритетності сімейного виховання, громадянськості, демократизму, гуманізації відносин педагогів і батьків, ретроспективності, педагогізації батьків.

1. *Принцип пріоритетності* наголошує на величезному значенні сім’ї у фізичному й духовному становленні особистості та суспільства. Родинне виховання є природною й постійно діючою ланкою виховання. У сім’ї закладається основа особистості: її світогляд, національна самобутність, моральність та інші важливі якості й властивості. Тому без докорінного поліпшення родинного виховання не можна домогтися значних змін у суспільному вихованні підростаючих поколінь.

2. *Принцип громадянськості* ґрунтується на усвідомленні педагогами й батьками місця кожної сім’ї в суспільно-державній системі. Родина є основою держави. Родина, рід, родовід, народ – поняття, що розкривають природний шлях розвитку кожної дитини, формування її національної свідомості й громадянської зрілості.

3. *Принцип демократизму* означає встановлення партнерських відносин між школою й сім’єю у вихованні дітей. Сьогодні батьки можуть брати участь у вирішенні тих питань, до яких традиційно їх не допускали, – вибору предметів для навчання, визначення обсягів їх вивчення, складання навчальних планів, зміни термінів і тривалості навчальних семестрів та канікул, вибору профілю школи, виробленню внутрішньошкільних статутів, розробці системи заходів щодо забезпечення дисципліни, праці, відпочинку, харчування, медичного обслуговування школярів, системи заохочень і покарань тощо.

Основну роботу з батьками школа проводить через батьківські об’єднання, які мають різні назви, а саме: батьківські комітети, ради, конгреси, асоціації, асамблеї, президії, клуби тощо. Кожне з таких об’єднань має свій статут (положення, регламент, план), у якому визначено головні напрями діяльності, права та обов’язки учасників виховного процесу. У багатьох випадках складається єдиний план спільної діяльності сім’ї, школи та громадськості. Там, де перейшли до більш тісної інтеграції шкільного й сімейного виховання, створюють комплекси “школа” – “родина”.

4. *Принцип гуманізації відносин педагогів і батьків.* Він спрямовує класного керівника, учителя на: а) дії й заходи, що зміцнюють і підвищують авторитет батьків. Єдиноправильною нормою відносин педагогів і батьків є взаємна повага. Обмін досвідом, порада та спільне обговорення, єдине рішення задовольняють обидві сторони, розвивають у них почуття власної відповідальності, громадянського обов’язку; б) прояв довіри до виховних можливостей родини, підвищення рівня її педагогічної культури й активності у вихованні; в) педагогічний такт, неприпустимість грубого втручання в життя сім’ї; г) життєстверджувальний, оптимістичний

настрій у вирішенні проблем виховання, опору на позитивні якості дитини, сильні сторони родинного виховання, орієнтацію на успішний розвиток особистості.

5. *Принцип ретроспективності* (лат. retro – назад, spectare – дивитись) орієнтує на осмислення й використання історичного досвіду виховання в українській родині. Цей досвід повинен використовуватися, насамперед, для виховання поваги та відданості своїм батькам, сім'ї, родині; для шанування культу предків, традицій і звичаїв українського народу; розуміння та відчуття духовної єдності поколінь; формування національної гідності й честі, основ вселюдської та народної моралі, готовності до праці в умовах ринкових відносин, повноцінного естетичного, фізичного й інтелектуального розвитку.

6. *Принцип педагогізації батьків* передбачає, що одним з головних завдань школи залишається організація та здійснення педагогічного всеобучу [2].

Сучасні педагоги виокремлюють три основні *підходи до проблеми взаємодії сім'ї й школи*: 1) школа має визначальний вплив на виховання дитини; 2) навчання та виховання дітей у школі є логічним продовженням сімейного виховання; 3) сім'я й школа рівнозначні у своєму впливі на розвиток дітей; тільки у взаємодії вони можуть сформувати повноцінну особистість [5].

Вважаємо найбільш правильним і перспективним третій підхід, оскільки виховання всебічно розвиненої особистості – професійне завдання школи, а для сім'ї – це одна з найважливіших її функцій.

Далі зупинимося на формах і методах взаємодії школи та сім'ї в процесі виховання дітей і молоді. Форми й методи роботи вчителя, класного керівника з батьками бувають індивідуальними та колективними. Провідна роль належить індивідуальним формам роботи: відвідуванню сім'ї учня, пропаганді сімейного виховання, виконанню батьками педагогічних доручень, педагогічним консультаціям.

Відвідування сім'ї учня допомагає з'ясувати умови життя школяра, загальну та педагогічну культуру родини, ознайомитися з досвідом виховання, дати поради й домовитися про спільні вимоги до учня. При цьому важливо дотримуватися двох умов: 1) відвідування сім'ї повинно здійснюватися на її запрошення, оскільки не кожен час є зручним для відвідування родини учителем: раптова його поява може збентежити батьків, зайнятих тими чи іншими справами; у них у той час можуть перебувати рідні, гості; зрештою, він може й не застати батьків удома; 2) до відвідування слід готуватися. Підготовка полягає у визначенні найцікавішого, найкращого у своїх вихованцях. Це цінне слід осмислити й оцінити так, щоб психологічно тонко та педагогічно правильно прозвучали слова вчителя.

Другою формою встановлення контактів із сім'єю, батьками є пропаганда сімейного виховання. Із цією метою класний керівник може використати багатий матеріал журналів “Сім'я”, “Світ сім'ї”, “Журнал для

батьків”, “Обдарована дитина” та іншу літературу із сімейно-шкільного виховання.

Встановленню контактів сприяє й спілкування батьків і класного керівника в процесі виконання батьками педагогічних доручень. Це може бути керівництво гуртком за інтересами, дитячим клубом, об’єднанням за місцем проживання, спортивною секцією; сприяння в проведенні екскурсій, в організації зустрічей з цікавими людьми; у створенні класної бібліотеки; участь у розвитку і зміцненні матеріальної бази школи, у вирішенні господарських завдань тощо.

До форм індивідуальної роботи з батьками належать також педагогічні консультації, в основі яких лежать відповіді на запитання батьків. Психолого-педагогічними основами консультації є прихильне ставлення вчителів до ініціативи батьків; вияв готовності до надання допомоги сім’ї; конкретні рекомендації й поради з питань, з якими звернулися до педагога батьки [4].

До колективних форм роботи з батьками належать:

1. Батьківська школа, що створюється для переконання всіх батьків у потребі вивчення основ гуманістичної педагогіки, педагогіки співробітництва, діяльнісного підходу. Результатом її діяльності має стати стимулювання прагнення поповнювати свої знання, оволодіння практичними навичками виховання дітей у сім’ї.

2. Педагогічний лекторій, метою якого є акцентування уваги батьків на актуальних проблемах виховання. Ця форма забезпечує оволодіння батьками систематичними знаннями основ теорії виховання.

3. Університет педагогічних знань, що передбачає більш складні, порівняно з попередніми, форми роботи з оволодіння теорією виховання. Навчання в університеті передбачає лекційний курс, а також семінарські заняття.

4. Підсумкові річні науково-практичні конференції батьків з проблем виховання. Визначається найбільш актуальна проблема з питань сімейного виховання, упродовж року проводиться її теоретичне та практичне вивчення в школі й сім’ї, наприкінці року підбиваються підсумки.

5. День відкритих дверей або батьківський день проводять зазвичай перед початком навчальної чверті, семестру з метою привернення уваги батьків до роботи всієї школи, до питань виховання. До цього дня для батьків готують концерт з попередніми виступами шкільного активу, проводять зустріч у класах, організують виставки кращих малюнків, учнівських виробів тощо, проводять спортивні змагання на приз батьківського комітету, перегляд художніх фільмів на теми виховання тощо.

6. Класні батьківські збори – традиційна форма роботи, що проводиться 1–2 рази на навчальну чверть. Водночас методика проведення зборів потребує свого вдосконалення. Одним із підходів до організації класних зборів є проблемне формулювання теми зборів (наприклад, “Чи можна запізнитися з вихованням доброти?”). Ефективному проведенню таких зборів може допомогти завчасно складений опитувальник у письмовій формі [3].

Водночас наше сьогодення на сутність взаємодії сім'ї та школи справило й негативний вплив. Суперечності, що існують у виховних підходах, позначаються на ефективності виховного процесу. Справа в тому, що традиційна взаємодія школи й сім'ї у вихованні підростаючих поколінь, коли всі члени громади переймаються станом розвитку, виховання, соціалізації дітей, готові надавати необхідну допомогу навчальним закладам, а школи намагаються коригувати сімейні взаємини, професійно підтримуючи батьків і дітей в облаштуванні родинного життя, була притаманна виключно радянському суспільству, тоді як у країнах розвиненої демократії школа й сім'я за своєю суттю різні, відносно незалежні, окремі інституції: сім'я – інтимно-персональна, школа – соціальна.

В ідеалі ці дві суспільні інституції за принципом доповнюваності мають збагачувати дитину досягненнями, які виробила культура, тим самим сприяючи її гармонійному та всебічному розвитку.

Слід зазначити, що останнім часом з тих чи інших причин школа й сім'я перебувають у стадії перманентної конфронтації. Шкільні педагоги дають негативні характеристики сім'ї, звинувачуючи батьків у самоусуненні від виховання власних дітей, у брутальному, навіть жорсткому ставленні до них. Батьки, у свою чергу, зневажливо ставляться до вчителів, вказуючи на їхній низький професійний рівень, невисокі моральні якості. У багатьох сім'ях не вважають за необхідне звертатися до педагогів з приводу проблем, які виникають у вихованні дітей. До педагогів батьки звертаються зазвичай тоді, коли вже запізно.

Сім'я та школа – потенційні природні партнери у вихованні дітей – часто виявляються реальними супротивниками, а поміж ними в епіцентрі ворожих відносин і агресивних висловів постає дитина, яка вимушена пристосовуватися, лицемірити, що призводить до проявів аморальної поведінки.

Попри все за певних умов гострота проблеми взаємодії школи й сім'ї в сучасних умовах може бути знята. Для цього потрібно, щоб суб'єкти взаємодії вибудовували основи культури спілкування, такі необхідні для розв'язання проблем дитини. Останнім часом психолого-педагогічна наука робить спроби окреслити шляхи відмови від традиційних і запропонувати нові підходи в розв'язанні проблем взаємодії сім'ї та школи, виховання дітей і підлітків [4].

Далі розглянемо пропозиції Н. Щуркової, яка приймає як вихідні такі положення щодо взаємодії школи і сім'ї.

1. Педагог має усвідомити: культура передбачає недоторканність родини й невтручання в сімейні відносини. Утручатися в життя сім'ї можна лише у виняткових випадках, коли нехтуються інтереси дитини, коли її здоров'я, життя, добробут перебувають у небезпеці через вину батьків або інших дорослих членів сім'ї.

2. Школа – не рідний дім, а сім'я ніколи не замінить школи. Звідси випливає, що логіка шкільного та логіка сімейного виховання – не тотожні.

Розводячи виховні сфери школи й сім'ї, педагог має враховувати психологію дитинства та дорослішання дитини і, певним чином зближуючи ці дві сфери, у жодному разі не намагатися підмінити собою батьків і не інструментувати шкільне життя як життя родинне.

3. Школа не є частиною ринкового простору, оскільки не надає послуг, не торгує товаром, не обслуговує батьків. Школа – інститут соціальний, її призначення – передавати як естафету духовні надбання людства й учити дитину жити у світі матеріальних продуктів культури. Школа вільна від батьківських вказівок і настанов в організації своєї професійної діяльності. Школа незалежна від батьків у будові життєдіяльності школярів [10].

Водночас і шкільна, і сімейна сфери не існують ізольовано в житті дитини, яка, приходячи до школи, репрезентує світ своєї родини, умови життя, спектр соціальних відносин, звички, манери поведінки, зрештою, рівень інтелекту. Педагог як представник шкільної виховної сфери не має можливостей, щоб кардинально (навіть у разі потреби) змінювати умови сімейного життя дитини, він не уповноважений утручатися в родинний уклад. У нього інший предмет професійної діяльності – дитина, яка приходить до школи із сім'ї.

Водночас школа завжди прагнула до взаємодії із сім'єю. Це знаходило своє відображення в корекції сімейного виховання, у педагогічній просвіті батьків, у нескінченному спілкуванні з батьками з приводу навчання й поведінки їхніх дітей, у викликах батьків до школи тощо. Однак контакт з батьками як взаємодія може бути встановлено лише за умови, що обидва суб'єкти усвідомлюють: тільки спільними зусиллями можна створити умови для розвитку та виховання дитини, допомогти їй у набутті потрібного соціального досвіду. Визначальна умова взаємодії цих двох суб'єктів – батьків і педагога – вичерпне уявлення про зміст виховної діяльності один одного, можливості порозуміння щодо завдань і засобів виховного впливу заради благополуччя дитини, адекватність виховних дій до запланованого кінцевого результату [3].

Отже, педагог має знати, з якої сім'ї прийшла в школу кожна дитина, яка структура цієї сім'ї, у якому стані перебуває сучасна українська родина і які тенденції зумовлюють її розвиток. Це зробить взаємодію педагога та батьків учнів більш конкретною, осмисленою й результативною.

Висновки. Як засвідчує досвід, успіх взаємодії сім'ї та школи, її конструктивний характер, а отже, позитивний вплив на виховання дитини значною мірою залежать від відносин між учителем і батьками учня, оскільки контакт двох вихователів – батьків та педагогів – крок до взаєморозуміння, до набуття довіри, обміну духовними й емоційними цінностями, засвоєння педагогічного досвіду, знань, які вчитель і батьки передають один одному. Школа й сім'я мають єдину “виховну територію”, і байдужість або зневага хоча б однієї із сторін негативно позначаються на функціонуванні складових педагогічного трикутника “батьки – дитина – вчителі”, гальмують належний розвиток та формування дитячої особистості.

Подальші дослідження порушеної в статті проблеми вбачаємо в пошуку нових форм співпраці школи й сім'ї у вихованні дітей та молоді в сучасних умовах реформування освітньої галузі України.

Список використаної літератури

1. Амонашвили Ш. А. Психологические основы педагогики сотрудничества / Ш. А. Амонашвили. – Київ : Наукова думка, 1991. – 111 с.
2. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Принципи гуманістичної педагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5533.html>.
3. Кравченко Т. В. Особливості взаємодії сім'ї та школи у формуванні особистості дитини [Електронний ресурс] / Т. В. Кравченко. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/11/visnuk_20.pdf.
4. Кравченко Т. В. Допомога батькам у вихованні дітей : метод. рекомендації. / Т. В. Кравченко, І. М. Трубавіна. – Київ : ДЦССМ, 2004. – 99 с.
5. Міляєва В. Взаємодія сім'ї і школи як психолого-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / Валерія Міляєва. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid-magcontent.php3?m=6&n=64&c=1446>.
6. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013.
7. Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації: затверджена Указом Президента України від 24.03.2012 р. № 212/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14621.html>.
8. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : Указ Президента України від 27.09.2013 р. № 532/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/532/2013>.
9. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський. – Київ : Рад. школа, 1978. – 376 с.
10. Щуркова Н. Е. Педагогическая технология / Н. Е. Щуркова. – Москва : Педагогическое общество России, 2002. – 224 с.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2014.

Устинова Н. В. Взаимодействие школы и семьи в воспитании детей и молодежи в современных условиях реформирования образования в Украине

В статье рассмотрены проблемы, возникающие на современном этапе в совместной работе семьи и школы в условиях их социального партнерства; описаны деструктивные причины, влияющие на совместное сотрудничество названных социальных институтов; раскрыта система педагогизации семьи; уяснено, что совместная работа школы и семьи основывается на принципах гуманистической педагогики; выделены основные подходы к проблеме взаимодействия школы и семьи; раскрыты формы и методы работы педагогических коллективов школ с родителями; определена роль государства и школы в контексте современной образовательной и социальной политики.

Ключевые слова: школа, семья, сотрудничество школы и семьи, воспитание личности ребенка, педагогизация семьи, принципы гуманистической педагогики.

Ustynova N. Cooperation of School and Family in Education of Children and Young People in Modern Terms of Reformation of Education in Ukraine

The article deals with the problems that arise at this stage in working together families and schools in terms of their social partnership; the destructive factors influencing the joint cooperation of these social institutions are described; system of pedagogisation family is revealed; it is found out that the joint work of the school and the family is based on the princi-

ples of humanistic pedagogy; basic approaches to interaction of school and family are singled, the forms and methods of teaching groups of schools with parents are revealed; the role of the state and the school in the context of current education and social policy is determined; it is proved that at the present stage of transformation of Ukrainian society solving of educational tasks is implemented in close partnership conditions of families and schools, including mechanisms and public secondary school management; it is shown that society today desperately needs education of such personal qualities as spirituality, the search for truth, the desire to do good, participation in civil society, caring for nature, respect for family values, the desire to achieve the goal, the responsibility for major events in your life taking care of loved ones, and their health; it is emphasized on the fact that one of the factors that comes to the fore in the educational process of identity formation is interpersonal relationships in the family; it is proved that the family and the school have a common goal - to educate fully developed, harmonious personality, able to fulfill themselves in a professional, civil and family aspects; shown that under present joint work of the school and the family should be based on the principles of humanistic pedagogy: the priority of family education, citizenship, democracy, humanizing relations educators and parents, retrospective, pedagogisation of parents; stated that ideally two social institutions – the family and the school - the principle of subsidiarity should enrich the child advances that have made the culture, thereby contributing to its harmonious and comprehensive development.

Key words: *school, family, collaboration of school and family, education of personality of child, pedagogisation family, principles of humanistic pedagogics.*